

Posudek diplomové práce

bc. Canka Amelian, Dobrudža jako „jablko sváru“ mezi Rumunskem a Bulharskem

Katedra jihoslovanských a balkanistických studií

Zvolené téma lze jenom uvítat, neboť vhodně zapadá do koncepce areálového přístupu ke zkoumaným jevům a navíc jde o problematiku, jež je sice na dějinné ose vymezena léty 1878 – 1940, respektive 1878 – 1947, kdy byl mezinárodně potvrzen status quo, ale do jisté míry zůstává i dnes předmětem nacionalistického diskurzu obou zúčastněných stran.

Diplomantka si předsevzala výše uvedený časový úsek v dějinách Dobrudže přiblížit se zřetelem na dobové národní i mezinárodní zájmy a aspirace co nejsystematičtěji a podat informaci i o některých klíčových dokumentech, jež v dané oblasti předjaly další dějinný vývoj, ale zůstala jen někde v půli cesty. Sama povaha dané problematiky si žádala o komparativní metodu výzkumu, diplomantka se však až na drobné výjimky soustředila pouze na bulharské prameny, jež mnohdy nutno brát s rezervou. Jako příklad lze uvést práci Žeko Popova *Bългарите в северна Добруджа 1878-1913*, který shromáždil brožury vydané v roce 1913 (tj. v době, kdy bylo Bulharsko s Rumunskem ve válečném stavu!) Milanem Markovem, bývalým advokátem v Tulči a posléze důstojníkem bulharské invazní armády, a Metodii Mavrodievem, někdejší župním úředníkem v Konstanci, kteří byli v otázkách historické vědy naprostými diletanty.

Vlastní diplomová práce sestává z šesti částí, rozsahem i úrovní značně nevyrovnaných. V první, nazvané Vznik dobrudžské otázky, diplomantka vymezuje sporné území geograficky a přibližuje představy čelných představitelů evropských velmocí na nové územní uspořádání na Balkáně, jež po Velké východní krizi mělo následovat (co to Velká východní krize byla, se však nikde nedozvíme), dostává se až k sanstefanské a berlínské smlouvě po porážce Turecka z let 1877-78. Při této příležitosti se zabývá také národnostním složením obyvatelstva Dobrudži a na podporu teze o početní převaze bulharského etnika se dovolává i vnějších pozorovatelů. Tak jako jinde zde chybí ono klasické *auditur et altera pars*, neboť podobné argumenty lze uvést i z druhé strany: např. budoucí maršál von Moltke odhadoval, že Rumuni v Dobrudži se početně řadí na 2. místo za Tatary, před Bulhary a Turky (*Briefe über Zustände und Begebenheiten in der Türkei am den Jahren 1835 bis 1841*, s. 163); z dopisu Michala Czajkowského, polského agenta knížete Czartoryského, listu adresovaného francouzskému vyslanci v Konstantinopoli, vyplývá, že Rumuni v severní

Dobrudži, odhadovaní na 25000 – 30000 duší, tvořili nejpočetnější skupinu křesťanů; k podobným číslům dospěl i Rakušan Karl Ferdinand Peters, jenž v 60. letech prováděl v dané oblasti geologický průzkum (Rumunů 33000, Bulharů 25 000), atd. atd.

Dobrat se objektivní pravdy bude asi velmi těžké, musely promluvit turecké archivy, jisté však je, že na území Dobrudži dochází na konci 18. a v průběhu 19. století k velkým přesunům obyvatelstva, neboť 5 ze 6 rusko-tureckých válek, k nimž v období 1768 – 1877-8 došlo, se odehrávalo právě na tomto území. Tvrzení, že bulharská populace zde trvale převažovala, je dosti smělé, velký nárůst zaznamenala až po roce 1812, kdy Rusko anektovalo Besarábii a zahájilo kolonizaci Budžaku (odkud byli vysídleni Tataři) převážně Bulhary; ti však po vrácení jižní Besarábie Moldavsku z větší části přešli zpět na pravý dunajský břeh.

Podobně je možno relativizovat další tvrzení napříč celou diplomovou prací: uvádí-li např. diplomantka, „že rumunský tisk nadále odmítal přijetí této oblasti“ (s. 15) – rozumí se po berlínském kongresu –, „(proto)že netvoří součást rumunského území z geografických, etnických a historických důvodů“, jde o pravdu pouze dílčí, ve skutečnosti šlo o 2 články otištěné v opozičních novinách *Românul* a *Steaua României*; když se zmiňuje o násilné rumunizaci na připojených územích, má sice pravdu – v tomto ohledu neblaze proslul vyhlášený bulharofob Ioan Nenițescu, třetí prefekt jmenovaný pro oblast Tulči, ale nikde už nepadne ani zmínka o tom, že k podobným jevům docházelo i po dobu ruské vojenské správy provincie od června 1877 do června-července 1878, jež jednoznačně stranila bulharskému živlu, ať už šlo o konfiskaci rumunského majetku, o pálení rumunských knih, zatýkání, výměně církevní správy rumunských kostelů, zavádění bulharštiny jako úředního jazyka apod.

Nedostatek kritického přístupu k materiálům je patrný v celé práci, chybí zde organické uspořádání všech předchozích názorů zúčastněných stran, autorka bezvýhradně přejímá bulharský nacionalistický diskurz včetně nároků na vznik Velkého Bulharska, a to, jak velebí cara Borise, činného jako prostředník mezi Německem a Velkou Británií v době mnichovské dohody, působí přinejmenším nevkusně.

Závěr práce pak jen sumarizuje obsah všech šesti kapitol, autorčin badatelský vklad je v podstatě nulový, jen přemílá to, co vytěžila z použité literatury.

Z ryze jazykového hlediska je práce na poměrně slušné úrovni, i když i tady by bylo co vylepšovat. Zejména v první části se občas setkáme s nepřírozenou topikou – patrně vliv výchozího jazyka –, která může měnit i smysl výpovědi, jako je tomu v následujícím příkladu: *Rusko musí obdržet kompenzaci za vítězství ve válce v roce 1878 a za velké lidské a materiální oběti, které vynaložilo na obnovení ztracené Besarábie v roce 1856, správně ... na*

obnovení Besarábie, ztracené v roce 1856 (s. 18); vyskytují se však i chyby v gramatické shodě: *Nezletilé děti (...) mohli* (s. 36); *tyto školy byli* (s. 38) a neobratné formulace typu *Dobrudža již od dávných časů patřila Mirceovi I. Starému a Štěpánovi III. Velikému* (s. 19) apod.

S ohledem na uvedené nedostatky předkládanou práci k obhajobě nedoporučuji.

V Křižatkách dne 13. 1. 2020

PhDr. Jiří Našinec